

Heart and Sole: Insights on Tehillim and Megillas Rus

Rabbi Shmuel Silber

1. תהלים פרק פט פסוק כא

I found David My servant, I anointed him with My holy oil.

2. מצודת דוד תהלים פרק פט פסוק כא

(כא) מצאתי – אותו מצאתי בבני ישי ומשחתיו על ירך:

3. אבן עזרא תהלים פרק פט פסוק כא

(כא) מצאתי – הטעם שלא נמצא בדורו כמוהו:

4. בראשית רבה (וילנא) פרשת וירא פרשה ג

אמר רבי יצחק (תהלים פט) מצאתי דוד עבדי, היכן מצאתי אותו בסדום.

5. רות פרק ג

א ותאמר לה נעמי חמותה בתי הלא אבקש-לך מנוח אשר ייטב-לך: ב ועתה הלא בעז מדעתנו אשר היית את-נערותיו הנה-הוא זרה את-גרון השערים הלילה: ג ורחצת | וסכת | ושמת שמלתך | [שמלתך] עליך וירדתי | [וירדת] הגרון אל-תודעי לאיש עד כלתו לאכל ולשתות: ד ויהי בשכבו וידעת את-המקום אשר ישכב-שם ובאת וגלית מרגלתיו ושכבתי | [ושכבת] והוא יגיד לך את אשר תעשין: ה ותאמר אליה כל אשר-תאמרי | [אלי] אעשה: ו ותרד הגרון ותעש ככל אשר-צוה חמותה: ז ויאכל בעז וישת וייטב לבו ויבא לשכב בקצה הערמה ותבא בליל ותגל מרגלתיו ותשכב: ח ויהי בחדאי הלילה ויחרד האיש וילפת והנה אשה שכבת מרגלתיו: ט ויאמר מי-את ותאמר אנכי רות אמתך ופרשת כנפך על-אמתך כי גאל אתה:

1. And Naomi her mother-in-law said to her, "My daughter, shall I not seek rest for you, that it be good for you? 2. And now, is not Boaz our kinsman, with whose maidens you were? Behold, he is winnowing the threshing-floor of the barley tonight. 3. And you shall bathe and anoint yourself and put on your clothes and go down to the threshing floor; do not make yourself known to the man until he has finished eating and drinking. 4. And it shall be when he lies down, that you shall know where he will lie, and you shall come and uncover his feet and lie down, and he will tell you what you shall do. " 5. And she said to her, "All that you say to me I will do." 6. And she went down to the threshing-floor, and she did all that her mother-in-law had charged her. 7. And Boaz ate and drank, and his heart was merry, and he went to lie at the edge of the stack, and she came softly and uncovered his feet and lay down. 8. And it came to pass at midnight, and the man quaked and was taken around, and behold a woman was lying at his feet. 9. And he said, "Who are you? " And she said, "I am Ruth, your handmaid, and you shall spread your skirt over your handmaid, for you are a near kinsman."

6. משיב נפש (פרק ג' פסוק ד)

ומה שאמרה שתגלה מרגלותיו הוא דרך צער והכנעה להורות לו שהיא נופלת לפני רגליו ותבך ותתחנן לו

7. מלבי"ם רות פרק ג פסוק ד

א. ... ובאת וגלית מרגלותיו ושכבת, פי' כי הם בושו מלתבוע את בעז בפה שישא אותה ויעצה אותה שתתבע זאת ממנו ע"י סימנים כמאן דמחזי במחוג, שכבר בארנו במק"א מטעם המקובלים בענין היכום וחליצת הנעל, שהגוף הוא נעל של הנפש שא"א לנשמה הרוחנית לעמוד בעולם הגופים

מבלי גוף כמו שא"א להענוג והרך לעמוד במקום רפש וטיט בלא נעל שלא יטנפו רגליו, ועל סוד זה אמר ה' של נעלך מעל רגלך,

ב. והאיש המת בלא בנים ואין לנפשו מרגוע והיא עודנה מקשקשת באשתו אשר לא עשה עמה פרי וימחה שמו מישראל, כשיבם אותה אחיו ויתן זרע לאחיו הוא כאלו נפש המת באה שנית לעולם כי הנולד הוא עצמו האח המת ויקרא על שמו והוא יקום תחתיו לנחלה וכמ"ש יולד בן לנעמי, כי עובד בן בועז היה בעצמו מחלון בן נעמי, ואז יש לנפש המת נעל, ר"ל גוף שבו תעמוד שנית בעולם הגופים, אולם אם לא יחפוץ ליבמה, תשאר נפש המת בלא נעל ולא תוכל לעמוד שנית בעולם הגופים לכן ירמזו זה כמה שתשלוף נעלו מעל רגלו ויקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל, כי כן חלוץ נעל של אחיו המת ר"ל שנשמתו היא חלוץ הנעל, ר"ל מחוסרת גוף וגויה,

ג. וזה רמזה לבועז במה שגלתה מרגלותיו ותשכב, ר"ל רמזה לו אחר שאתה הגואל ליבם, א"כ או תגלה רגליך להיות בלא נעל ותקרא בית חלוץ הנעל, או שאשכב בצדך להקים לקרובך שם בישראל ואז תכסה רגלך בנעל, והוא יגיד לך את אשר תעשין דהיינו או שיצוה אותך לתבוע גואל הקרוב יותר או שהוא ידבר עם הגואל:

R. Meir Leibush b"r Yehiel Michel Weiser was born in in Ukraine, on Mar. 7, 1809. Malbim served as the rabbi of some communities and was known as an eminent preacher, and in 1860 he was appointed as chief rabbi of Bucharest, Romania. He conducted the struggle against reformers of Judaism, and in 1864, as a result of their complaints to the authorities, he was arrested and sentenced to death. He was released after Sir Moses Montefiore intervened on his behalf. He was deported from Romania, and again served as rabbi of different communities, the last of which was Königsberg, Prussia. He died in Kiev on Sept. 18, 1879.

8. אלשיך על רות פרק ג פסוק ב

א. הנה על כללות הענין ראוי לשום שכל והבין, הזאת נעמי שיאמרו כלילת דעת ויראת ה' והצנע לכת, ומה ראתה על ככה ומה הגיע אליה, איך אמרה אל רות עצה נבערה הלך תלך בנשף בערב יום אל המשכב אשר ישכב שם בועז ולגלות מרגלותיו לשכב אצלו להיות עמה ואוי לה לאותה בוש, למה יאמרו הרואים כי בשוקי האיש תרצה וכן לא יעשה. ועל נעמי יפלא כי הכזונה תעשה את כלתה אשר אהבתה...? והמבלי אין שדכנים בישראל, דבר ידברו אל בועז לאמר הלא ראית הנערה הזאת אשר היתה עם נערוֹתֶיךָ, והלא שמת לבך אל צניעותה וכשרותה, והגד הוגד לך כל אשר עשתה עם חמותה אחרי מות אישה ותעזוב אביה ואמה ותבא לחסות תחת כנפי ה', ומי כמוה תפרוש גם אתה כנפך עליה כי היא טובה לך להבנות ממנה, או נעמי בעצמה דבר תדבר היא עם בועז כי קרוב לה האיש ולא ישיב את פניה:

ב. אמנם אומר כי מרוב חכמה ורוח אלהים בקרבה עשתה זאת ... והנה ראתה נעמי קצת הוכחה בענייני בועז ואשר דבר לרות כי לצדקת וצנועה בתכלית היתה בעיניו, אך אמרה מי יודע אם בלב בועז שזו היא הפרידה טובה העתידה לבא ממואב או היא זולתה ואין טובה רק כי כשרה היא, והוא כי אם יהיה לבו שלם כי זאת היא העתידה לבא לא יגעל בה, מה שאין כן אם אחרת היא.

ג. וגם נעמי בעצמה היה ספק זה בלבה, על כן מה עשתה אמרה בלבה אם אדברה אל בועז יקחנה לו או אשלח לו משדכין, והוא מסופק בענינה לא ישמע ולא יאבה, על כן ייעצוה כליותיה לאמר לה לעשות המעשה הזה, שתלך למשכב בועז ותגל מרגלותיו לשם שמים כי גואל הוא, ושיהיה אחר כלותו לאכול ולשתות ושלא ידע הוא בשכבה כאומרה אל תודעי לאיש שלא יכיר בה, וגם לבא בלש לא ידע בשכבה, אז אין ספק כי בועז יתן אל לבו אין זה כי אם זאת הבאה מבנות לוט, כי רחילא

בתר רחילא אזלא וכעובדי אמה כך עובדי ברתה, כי כאשר אחר כלות לוט לאכול ולשתות באה בלט ולא ידע בשכבה ותשכב את אביה לשם שמים שגלתה מרגלותיו ותשכב עמו כן עשתה זאת, ואם כן בודאי כי זאת היא ולא אחרת, באופן שעל ידי כן יחזיק בה ולא ירפנה כי אין כמוה להוציא ממנה על ידה שורש ישי אשר עומד לנס עמים ...

ד. ומה גם בועז בראותו המעשה ממש כעובדי אמה בפועל, נכנס הדבר בלבו ולא נח ולא שקט עד אם כלה הדבר ביום ההוא כמפורש בכתובים, הנה כי מחכמה עשתה נעמי הדבר וה' גמר על ידה ...

Rabbi Moses (Maharam) Alshech was born in Turkey in 1507, and died sometime after 1593. Alshech came from a family of Spanish origin. He emigrated to Israel and settled in Safed, where he became a dayyan in the rabbinical court headed by Rabbi Joseph Caro

9. פסיקתא זוטרתיא (לקח טוב) רות פרק ג סימן ב

(ב) ועתה הלא בועז מדעתנו [וגו'] הנה הוא זורה את גורן השעורים הלילה. שהוא היה דש בלילה לאור הלבנה.

10. מדרש לקח טוב

הלילה – שהוא היה דש בלילה לאור הלבנה, משום שאצ מנשבת הרוח בנחת, והוא זמן טוב יותר לזרות את הגורן מאשר ביום שמנשבת רוח חזק

11. רש"י רות פרק ג פסוק ב

הלילה – שהיה הדור פרוץ בגנבה וגזל והיה ישן בגורנו לשמור גורנו:

12. רות רבה (וילנא) פרשה ו

בועז היה בן שמונים שנה ולא נפקד

13. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף צא עמוד א

... דאמר רבה בר רב הונא אמר רב: מאה ועשרים משתאות עשה בעז לבניו, שנאמר: ויהי לו שלשים בנים ושלשים בנות שלח החוצה ושלשים בנות הביא לבניו מן החוץ וישפט את ישראל שבע שנים, ובכל אחת ואחת עשה שני משתאות, אחד בבית אביו ואחד בבית חמיו ... וכולן מתו בחייו.

14. תקוה ממעמקים (רב יעקב מדן, 88)

עד שבאה רות, היה בועז שרוי בתהום הייאוש, בלא יכולת להוליד בנים ולהמשיך את זרעו. רות הפיחה בו את התקווה, כדרך שעשתה תמר ליהודה.

אפשר שחז"ל תמהו על האיש הנכבד ההולך לישון בלילה לבדו בשדה, "בקצה הערמה" (ג', ז), במקום לישון בביתו. מדבריה של נעמי לרות נראה, שזו הייתה דרכו במשך ימים רבים. אפשר שחז"ל הסיקו מכך שהיה חסר בית, לפחות במובן של משפחה, אישה וילדים.

אמנם, תיתכן דרך אחרת להשוות את רות לבנות לוט ולתמר. לא בועז זקוק לתקווה, אלא נעמי היא השרויה במעמקי הייאוש. בדבריה לרות היא אינה מזכירה את הייבוס. היא אינה מבקשת אלא מנוח לרות ואת התגשמות ברכתה לרות: "יתן ה' לכם ומצאן מנוחה אשה בית אישה" (א', ט). וכאן: "ותאמר לה נעמי חמותה בתי הלא אבקש לך מנוח אשר ייטב לך" (ג', א). היא מבקשת מרות להתלבש ולרדת אל בועז אל הגורן, אך היא אינה מייצעת לה לתובעו לשאת אותה:

15. שמות פרק ג

(ד) וַיֵּרָא יְקֹנָק כִּי סָר לְרֵאוֹת וַיִּקְרָא אֵלָיו אֱלֹהִים מִתּוֹךְ הַסִּנֶּה וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי: (ה) וַיֹּאמֶר אֶל־תִּקְרַב הֵלֶם שֶׁל־נַעֲלֶיךָ מֵעַל רַגְלֶיךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדָמַת־קֹדֶשׁ הוּא:

The Lord saw that he had turned to see, and God called to him from within the thorn bush, and He said, "Moses, Moses!" And he said, "Here I am!" And He said, "Do not draw near here. Take your shoes off your feet, because the place upon which you stand is holy soil."

16.

הדברים הללו — אמר רבי משה מקוברין — מופנים לכל איש מישראל: הסר את המנעולים מעל הרגליך הטבעיים, החוסמים בעדך להתעלות ולהרגיש אור. הסר אותם ומיד תיווכח, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קודש הוא, כי התנאים והמצבים שהנך שרוי בהם מתאימים ומוכשרים להתעלות...